YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI TO‘LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI 32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME’YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI 42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARNING ROLI 47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO‘LOVLAR TIZIMI TAHLILI 53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolniyazov Murodbek Madiyarovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O‘ZGARISHLAR 59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi

MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN’IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI 64
Namazov Gafur Shokulovich

BALIQCHILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O‘RNI 69
Beglayev Uchqun Xurramovich

KAMBAG‘ALLIK FENOMENINING IJTIMOIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI 75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO‘NALISHLARI 81
Artikova R.A.

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO‘LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG‘INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA’SIRI 88
Ibragimov G‘anijon G‘ayratovich

STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN 93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ 99
Айматова Фарида Хуразовна

KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 107
Shukurillaev Jahongir Botir o‘g‘li

DEHQON XO‘JALIKLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 113
Xakimov Zafar Ibragimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 124
Muhammadieva Nodira

SUN’IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA) 131
Santjar Abdumurodovich Sattorov

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI 139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI 144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna

MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOYILLARI VA MEXANIZMLARI 152
Alikulov Samar Abdurashidovich

TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI 159
Karimova Shaxnoza Uktamovna

RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI 165
Ruziyeva Barno Yadgarovna

ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ 172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 177
Matmuratova Nasiba Azatovna

OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI 181
Pulatov Abdulla

INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI 185
Nazarov Aziz Avazovich

ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ 190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI 197
Omonova Nafisa Qahramon qizi

MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION 200
Ahrorova Asila

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI 207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna

INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI 212
Tursunov Rasul Tairovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ 218
Эргашева Феруза Насруллаевна

ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN 226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna

THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY 231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI 238
Saodat Sadriddinova

OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 243
Saida Xabibullayeva

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO‘RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH 252
Kudratova Iroda Turdibayevna

QISHLOQ XO‘JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI 257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich

FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI 260
Sottarov Abduvali Umirqulovich

BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O‘RNI 266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 272
Rahmanova Sitora Bahodir qizi

SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich

IQTISODIY O‘SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH 283
Turopova Nigora Xolmurod qizi

QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSIYALASH VA MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA) 286
Maxamadiyev Turg‘unboy Jumabayevich

O‘ZBEKISTONDA XO‘JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH 292
Valijonov Akmaljon

IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR 296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich

O‘ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLIYANING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 303
Safarmurodova Marjona To‘raqulovna

МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА 308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович

QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO‘LLARI 311
Uralov Eliboy Omonovich

INNOVATSION VA AN’ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO‘CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI 316
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich

EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH 320
Safarova Muxabbat Radjabovna

IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O‘SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO‘RSATKICHLARI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK 324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

KO‘CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI 331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o‘g‘li

TURIZM XIZMATLARINI KO‘RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O‘TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI 339
G‘afforov Ilhomjon Ilyosjonovich

QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI 343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna

KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI 351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI 357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich

BARQAROR QISHLOQ XO‘JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI 362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich

SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov

O‘ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi

SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi

SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA “YASHIL” INVESTITSIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 386
Ibragimov Zaxid Taxirovich

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна

AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQARISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH 401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich

IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 409
Oripova Saodat Mirfotix qizi

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHIYATINI OSHIRISH 414
Xolboyeva farangiz xayrulloyevna

SUN’IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA’LIM JARAYONIDAGI O‘RNI 419
To‘xtamisheva Dilrabo Shermonovna

MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 424
Kalenov K.T.

HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG‘IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI 428
Ergasheva Aziza

NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O‘ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI 436
Tohirov Jahongir Muzaffar o‘g‘li

WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN’S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS 445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee

O‘ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA’MINLASH YO‘LLARI 454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich

TO‘QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO‘LLARI 464
Hamroyev Sherzod Axtamovich

SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI 471
Hasanov Sh. Sh.

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА 482
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи

TEMIR YO‘L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 488
Orifova Ximoyat Shovkat qizi

O‘ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO‘LLARI 494
Raximova Dilfuza Mirzakasimovna

O‘ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH 503
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna

MINTAQAVIY IQTISODIY O‘SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA 509
Sattorov Sanjar Abdumurodovich

XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA’SIRI: O‘ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O‘RTA BIZNES MISOLIDA 518
Yuldashov Aziz

RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 522
Boboyev L. Kadrxo‘ja Djuraxodjayevich

XODIMLARNI O‘QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO‘NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA) 528
Sattorov Ramziddin Shovxiddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI 533
Yangiboyev Sardor Ernazar o‘g‘li

O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQARISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO‘LLASHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI 542
Nabiyeva Nilufar Olim qizi

МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ 548
Тен Марина Владимировна

РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 555
Каюмова Гузел Иброхимхановна

QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 562
Yahyoyev To‘lqin Ismatulla o‘g‘li

IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEXANIZMLARI 566
Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi

QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 572
Toshimov Azizbek Hakimovich

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 576
Muradova Dildora Abdusalimovna

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI 581
Norova Nozima Nabiyevna

ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ 588
Алиева С.С.

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O‘ZARO BOG‘LIQLIGI 594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o‘g‘li

HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI 599
Azimova Maxfuza Rashidovna

ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 604
Пирназаров Шоназар Махтовович

RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O‘ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIRI 608
Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o‘g‘li, Saydullayev Azamat Jo‘raqul o‘g‘li

SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH 615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich

O‘ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O‘TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 620
Hayitov Jamshid Xolboyevich

LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI 625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich

LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI 629
Utemuratov Sadik Muratovich

IQLIM O‘ZGARISHI VA RESURSLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH 633
Rasulova Nigora Yusupovna

ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД 637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович

ADAM SMIT IQTISODIY G‘OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI 641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich

SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI 646
Baytanov O‘ralboy Miraqul o‘g‘li

SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY 651
M. Sh. Rakhimova

SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEXANIZMLAR VA O‘ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR 655
To‘qumbetov Og‘abek Shavkat o‘g‘li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna

TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O‘RNI VA AHAMIYATI 661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich

IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS 666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich

AHOLINI UY-JOY BILAN TA’MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI 674
Xannarov Komiljon Karimovich

INVESTITSIYA KO‘CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА 687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD 694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi

SUG‘ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 699
Elomonov Ro‘zimurod Doniyor o‘g‘li, Abdug‘aniyev Otabek Allajonovich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ 704
Р. И. Хакимов

TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR 713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna

O‘ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI 718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich

BANKLARNING IJTIMOIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI 722
Berdiyev Akram O‘ktamovich

CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI 728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich

AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 735
Atayev Jaxongir Erkinovich

KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG‘LIQ MOLIYAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI 740
Mehriyev Sobit Sayim o‘g‘li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich

GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN 746
Susanna S. Alieva

RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 753
Marupov Qobil Komilovich

МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ 758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна

O‘ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG‘BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.

AKSIZ SOLIG‘INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O‘RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI 769
Nazarova Rushana Ravshan qizi

MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA’MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA 774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich

HUDUDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO‘RSATKICHLARNING KO‘P O‘LCHOVLI TAHLILI 781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ГЕРМАНИИ 788
Артикова Шохида Ильясовна

“YASHIL” TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA KORXONALAR MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI 793
Rasulova Nigora Nematovna

MINTAQA IQTISODIYOTIDA ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO‘NALISHLARI 799
Sultanova Aziza Baxtiyar qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONALARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH ORQALI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 802
Aminova Shaxnoza Aziz qizi

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA ULARNI BAHOLASH USULLARI 807
Nazirova Sayyora Baxtiyorovna, Qulmamatova Barno Omonovna, Sharifova Nargiza Djurayevna

MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETISHNING O‘ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKKA TA’SIRI 811
Murodova E’zoza Maqsud qizi

QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI TA’MINOT ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: ISHLASH MEXANIZMI VA ALGORITMINI ISHLAB CHIQISH 816
Umarov Bobur Murtazoyevich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA’MINLASH 822
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich

AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI 829
Boltayev Nurali Shiramatovich

MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASI XIZMATLAR SIFATI BILAN BOG‘LIQ IQTISODIY KO‘RSATKICHLAR 838
Suyunov R. G‘.

ПРОБЛЕМЫ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ 844
Джулибеков Нурмат Каршибекович, Жулиева Гулноз Юлдашевна

BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ASOSLARI 849
Yoqubjanov Muminmirzo Nosirjon o‘g‘li, Erkinxojiyev Ismoiljon

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINING ZAMONOVIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI, AHAMIYATI VA UNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI 853
Ernazarov Gulam Bekbaevich

SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI 860
Mirzokirov Mirramizjon Mirxoshim o‘g‘li

ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ 867
Урунова Мафтуна Гайратовна

АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИКИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ И ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ 871
Некова Фатима Борисовна

MINTAQA SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA KLASTERLASH VA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING AHAMIYATI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 876
Abdinazarov Xusan Shaymanovich

TEMIR YO‘L TRANSPORTI TIZIMINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY TASHKILIY-IQTISODIY USULLARDAN FOYDALANISH 882
Kayumov Z.O.

O‘ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA’SIRI MEXANIZMI 887
Matrizayev Zafar Gulimboy o‘g‘li, Viqorjon Bahriddinov Akbar o‘g‘li

MEHNAT BOZORINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O‘RNI 892
Soatmo‘minova Zarnigor Olimjon qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna

RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI 897
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o‘g‘li

НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ 901
Мирзаев Кулмамат Джанзакович

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ELEKTR UZILISHLARINING HUDUDIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 906
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi

DAVLAT TRANSPORT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 911
Uktamov Sarvar Atxam o'g'li

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПОДДЕРЖКИ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В СТРАНАХ ЕС, США И ЯПОНИИ 915
Газизова Эльмира Хамидовна, Мелибаева Гульнора Ачиловна

SANOATNI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQARISH SALOHIYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH OMILLARI 921
O'zmanov Ixtiyor Ibragim o'g'li

SUG'URTA INSTITUTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 926
Sherov Sanjar Radjabovich

TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI STRATEGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 932
Umurov Jasurbek Jamil o'g'li

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 936
Raxmonov Abduxalil Rasulovich

INKLYUZIV TA'LIM XIZMATLARINING RAQAMLI EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHDA DAVLAT, OTM VA IT INFRATUZILMA INTEGRATSIYASI 940
Maxkamova Kamola

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BUDJETLASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH (ENERGETIKA KORXONALARI MISOLIDA) 944
Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich

UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANISHIНИНГ O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 950
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li

TIKUV-TRIKOTAJ MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KICHIK KORXONALARNING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI 956
Abduhamidov Abdurahmon Abdulatif o'g'li

O'ZBEKISTONDA 2026–2030-YILLARGA MO'LJALLANGAN SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 963
Ismailov Timur Atabayevich

SAVDO LIBERALIZATSIYASINING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARI TARKIBIGA TA'SIRI 969
Sardorjon Maxmudov Sobirjon ug'li

MAHALLIY BUDJETLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINING UY XO'JALIKLARI FAROVONLIGI VA HUDUDIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EMPIRIK TAHLIL QILISH 977
Safarmurodova Marjona To'raqulovna, Ollokulova Feruza Mansurovna

FACTORS INFLUENCING THE FORMATION OF FINANCIAL SUSTAINABILITY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES: EVIDENCE FROM THE OIL AND GAS SECTOR 982
Ergashev Muhibbek Aslamovich

O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORIDA FIN TECH KOMPANIYALARI VA BANKLAR HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI 988
Rajabova Umida Umurzoqovna

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВЫХ ПРЕФЕРЕНЦИЙ И ЛЬГОТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ (НА ПРИМЕРЕ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ) 995
Отамуродова Дилдора Абдукримовна

THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON INTERNATIONAL MARKETING: RESHAPING GLOBAL MARKET ENTRY STRATEGIES AND CONSUMER ENGAGEMENT 1001
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Ne'matullyev Bekmirzo Bozorboy o'g'li, Abdusalomov Samandar Azizbek o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TARIXIY-MADANIY TURIZM XIZMATLARINI MINTAQADA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH 1010
Erkayeva Barno Abduraximovna

GLOBAL IQTISODIY INTEGRATSIYA SHAROITIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MENEJMENT YONDASHUVLARINING ROLI: O'ZBEKISTON MISOLIDA 1015
Mahmudova Madinaxon Jumaboy qizi

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УКРЕПЛЕНИЯ ДОХОДНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ 1020
Т. И. Бобакулов, Г. Ч. Джавлиев

ECOTOURISM DEVELOPMENT POTENTIAL AND THE ROLE OF GUIDES IN REGIONAL TOURISM GROWTH: EVIDENCE FROM THE NAVOI REGION OF UZBEKISTAN 1024
Axmadova Iroda Muzaffar kizi

DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND ITS PRIORITY DIRECTIONS 1030
Ollokulova Feruza Mansurovna, Guzal Abdimurodova Panjiyevna

KORRELYATSION - REGRESSION TAHLILNING QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA QO'LLANILISHI AHAMIYATI 1035
Butanova Dilnoza Rustamovna

MADANIYATLARARO YETAKCHILIK VA LINGVOMADANIY KOMPETENTSIYA BOSHQARUV ISHI SIFATIDA 1042
Rahimova Gulnoza

SANOAT KORXONALARINI YANGI TEXNIKA VA TEXNOLOGIYA BILAN TA'MINLASH JARAYONLARINING HOZIRGI ZAMON HOLATI 1052
Akbarova Maloxat Atabekovna

UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA INNOVATSION RIVOJLANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH 1056
Abdukadirova Nilufar Abdaxatovna

FARG'ONA VILOYATIDA INVESTISIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH BARQAROR IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA 1062
Qo'chqarov Yunusali Sobirjonovich

O'ZBEKISTONDA "YASHIL KREDITLASH" TIZIMI: NAZARIYA VA AMALIYOT 1069
Erkinov Farrux Rustam o'g'li

AKSIZ SOLIG'I MA'MURIYATCHILIGI TADBIRLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 1075
Nazarova Rushana Ravshan qizi

MOL-MULK SOLIG'I TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING MOLIYAVIY ASOSLARI 1080
Qodirov Hasan Do'stqobilovich

AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI IQTISODIY JARAYONLARNI RAQAMLASHTIRISH MEXANIZMLARI 1084
Matyoqubov Yo'ldoshboy Ergashboy o'g'li

YASHIRIN IQTISODIYOTNI SOLIQ VOSITASI ORQALI QISQARTIRISHDA HUKUMATNING ROLI 1089
Pirnafasov Sarvar Bardibayevich

HUDUDNING TURIST JOZIBADORLIGINI IQTISODIY BAHOLASH VA TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY TAMOYILLARI 1093
Q.A. Musaxanov

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV YONDASHUVLARINI TAKOMILLASHTIRISH 1098
Umarova Nilufar Abdukaxor qizi

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 1103
Ulashev Xubbim

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA OBODONLASHTIRISH XIZMATLARINING IQTISODIYOTGA TA'SIRI 1107
Hayitov Jamshid Xolvoyevich, Ibragimova Gulhayo Nuriddin qizi

INVESTITSIYALARNI JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH OMILLARI 1112
Abdurasulov Sardor To'lqin o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO‘LOV QOBILYATI HOLATI TAHLILI 1119
Adilova Zohida Ikromjonovna

HUDUDIY IQTISODIY O‘SISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL OMILLARI VA SAMARADORLIGI 1124
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o‘g‘li, Sadibekova Bibisara Djapparovna

SANOAT TARMOQLARIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH STRATEGIYALARI 1130
Yaxyayeva Inobat Karimovna

KICHIK BIZNESDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH 1136
Abdullayeva Shaxnoza Esonovna

EKOTURIZMNING O‘ZBEKISTON TURIZM BOZORIDAGI RIVOJLANISH SALOHIYATI 1141
Muxtarov Botir Abdusattarovich

ISHSIZ VA BAND BO‘LMAGAN FUQAROLARNING BANDLIGINI TA’MINLASH VA MEXANIZMLARI 1145
Olimov Bekzod Nariman o‘g‘li

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA HUDUDIY RIVOJLANISH VA INVESTITSIYA SIYOSATINING AHAMIYATI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 1149
Kurbanov Aybek Turabayevich

RIVOJLANAYOTGAN IQTISODIYOTLARDA DAROMADLAR TENGSIZLIGINING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI 1154
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Abdunazarova Shahnoza Norqo‘chqor qizi

MILLIY INNOVATSION TIZIMNI TRANSFORMATSIYALASHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 1162
Azimov Bobir Fattohevich

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING STARTUP DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AMONG THE YOUNG GENERATION 1169
Usmonkhujaeva Nigina G‘ofur qizi

O‘ZBEKISTONDA MUQOBIL ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI 1174
Abdurazzoqov Hojiakbar Alisher o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RAQAMLI BANK XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA ASOSIY TENDENSIYALARI 1179
Karimov Odiljon Boqiyevich

ЗАКОНОМЕРНОСТИ ПОВЕДЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ В ФОРМИРОВАНИИ РЫНОЧНОГО СПРОСА 1185
Камилова Наргиза Абдукахоровна

BUDJET TASHKILOTLARINI SAMARALI BOSHQARISHDA ICHKI AUDITNING ROLI 1188
Karimov Djaxongir Ganiboevich, Nasriev G‘olibjon Muxiddinovich

YAPONIYADA IJTIMOIY HIMOYA DASTURLARI VA IJTIMOIY SUG‘URTA TIZIMI 1193
Javliyev Nuriddin Bektemir o‘g‘li

KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION MARKETING KONSEPSIYASIGA O‘TISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 1197
Bobomurodov Qayimjon Homidovich

ВЛИЯНИЕ ЦЕНОВОЙ КОНКУРЕНЦИИ НА УСТОЙЧИВОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ 1203
Гойибназарова Нозимахон Хамзаевна

SUG‘URTA TASHKILOTLARI DAROMADLARI VA ULARNING SOLIQQA TORTISH MEXANIZMI 1209
Buranova Lola Vaxobovna, Yaxshillikov Murod

BUDJET MABLAG‘LARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA RAQAMLASHTIRISH VA JAMOATCHILIK NAZORATINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI 1215
Ro‘ziyeva Dilobar Isomjonovna, Muxtorov Muhammadyunus Muhammadyusuf o‘g‘li

ПОВЫШЕНИЕ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА 1222
Камилова Наргиза Абдукахоровна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

SIRKULYAR IQTISODIYOTDA KO‘P TOMONLAMA MANFAATDOR TOMONLAR HAMKORLIGINING YUTUQLARI 1226
Sodiqov Zokir Rustamovich

UDK (UO‘K): 330.15:502.131.1:005.8

SIRKULYAR IQTISODIYOTDA KO‘P TOMONLAMA MANFAATDOR TOMONLAR HAMKORLIGINING YUTUQLARI

Sodiqov Zokir Rustamovich
O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi,
Islom iqtisodiyoti va moliyasi, ziyorat turizmi kafedrasi dotsenti,
iqtisodiyot fanlari nomzodi
E-mail: z.sodiqov@iiua.uz
ORCID: 0000-0002-0195-4573

Annotatsiya. Mazkur maqolada sirkulyar iqtisodiyot sharoitida ko‘p tomonlama manfaatdor tomonlar (davlat, xususiy sektor, ilmiy muassasalar va fuqarolik jamiyati institutlari) o‘rtasidagi hamkorlikning ahamiyati hamda uning natijalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi, resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni kamaytirish hamda barqaror rivojlanishga erishishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, xalqaro tajribalar asosida ko‘p tomonlama hamkorlikning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy yutuqlari tizimli ravishda baholangan. Maqola natijalari sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayonida manfaatdor tomonlar o‘rtasidagi integratsiyani kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: sirkulyar iqtisodiyot, manfaatdor tomonlar, ko‘p tomonlama hamkorlik, barqaror rivojlanish, resurs samaradorligi, chiqindilarni boshqarish, yashil iqtisodiyot, innovatsiyalar, integratsiya, ekologik barqarorlik.

Abstract. This article examines the importance and outcomes of multi-stakeholder collaboration in the context of the circular economy. It analyzes the interaction between key actors, including government institutions, the private sector, academic organizations, and civil society. The study highlights the effectiveness of collaborative mechanisms in promoting efficient resource use, reducing waste, and achieving sustainable development goals. Furthermore, based on international experience, the economic, environmental, and social benefits of such cooperation are systematically evaluated. The findings emphasize the need to strengthen integration among stakeholders to accelerate the transition toward a circular economy.

Key words: circular economy, stakeholders, multi-stakeholder collaboration, sustainable development, resource efficiency, waste management, green economy, innovation, integration, environmental sustainability.

Аннотация. В данной статье рассматриваются значение и результаты многостороннего взаимодействия заинтересованных сторон в условиях циркулярной экономики. Анализируется сотрудничество между государственными структурами, частным сектором, научными учреждениями и институтами гражданского общества. Особое внимание уделяется эффективности механизмов взаимодействия в обеспечении рационального использования ресурсов, сокращении отходов и достижении устойчивого развития. На основе международного опыта системно оцениваются экономические, экологические и социальные преимущества такого сотрудничества. Результаты исследования подчеркивают необходимость усиления интеграции между заинтересованными сторонами для ускорения перехода к циркулярной экономике.

Ключевые слова: циркулярная экономика, заинтересованные стороны, многостороннее сотрудничество, устойчивое развитие, ресурсная эффективность, управление отходами, зелёная экономика, инновации, интеграция, экологическая устойчивость.

KIRISH

Hozirgi global iqtisodiy rivojlanish sharoitida resurslarning cheklanganligi, ekologik muammolarning keskinlashuvi hamda iqlim o‘zgarishining kuchayishi an’anaviy “chiziqli iqtisodiyot” modelining samaradorligini qayta ko‘rib chiqish zaruratini yaqqol namoyon qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, resurslardan samarali

foydalanish, chiqindilarni minimallashtirish va qayta ishlashga asoslangan sirkulyar iqtisodiyotning ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligi mexanizmini tadqiq etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayoni murakkab tizimli transformatsiyani talab qiladi va bu jarayonni faqatgina bitta subyekt yoki sektor doirasida amalga oshirish mumkin emas. Shu sababli davlat organlari, xususiy sektor, ilmiy-tadqiqot muassasalari va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi ko‘p tomonlama hamkorlik muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Ayniqsa, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, resurs samaradorligini oshirish va ekologik barqarorlikni ta’minlashda manfaatdor tomonlarning integratsiyalashgan faoliyati hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

Bugungi kunda rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, sirkulyar iqtisodiyot modeli va uning turli amaliyotlarini samarali joriy etish ko‘p jihatdan manfaatdor tomonlar o‘rtasidagi samarali hamkorlik mexanizmlariga bog‘liq. Shu bois mazkur mavzuni ilmiy jihatdan o‘rganish, uning nazariy va amaliy asoslarini takomillashtirish dolzarb hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi sirkulyar iqtisodiyot sharoitida ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligining mazmuni, mexanizmlari va yutuqlarini tahlil qilish hamda uning samaradorligini oshirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilangan:

- sirkulyar iqtisodiyotning nazariy asoslarini o‘rganish;
- manfaatdor tomonlar (stakeholderlar) tushunchasining mazmunini ochib berish;
- ko‘p tomonlama hamkorlikning asosiy shakllari va mexanizmlarini tahlil qilish;
- xalqaro tajribada erishilgan yutuqlarni o‘rganish va umumlashtirish;
- hamkorlikning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy samaradorligini baholash;
- milliy iqtisodiyot sharoitida ko‘p tomonlama hamkorlikni rivojlantirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish.

Tadqiqot obyekti sifatida sirkulyar iqtisodiyot tizimida faoliyat yurituvchi ko‘p tomonlama manfaatdorlar bo‘lmish davlat organlari, biznes subyektlari, ilmiy muassasalar va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlik jarayonlari tanlangan.

Tadqiqot predmeti sirkulyar iqtisodiyotda manfaatdor tomonlar o‘rtasidagi hamkorlik mexanizmlari, ularning samaradorligi va natijalari bilan bog‘liq iqtisodiy munosabatlar majmuasidan iborat.

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil usuli, solishtirma tahlil (komparativ analiz), statistik tahlil, mantiqiy umumlashtirish, induksiya va deduksiya usullari, ekspert baholash usuli kabi ilmiy usullardan foydalanildi. Mazkur metodlar yordamida sirkulyar iqtisodiyotning ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligi bilan bog‘liq jarayonlarining nazariy va amaliy jihatlari chuqur o‘rganildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sirkulyar iqtisodiyot va manfaatdor tomonlar hamkorligi masalalari ko‘plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan o‘rganilgan. Xususan, sirkulyar iqtisodiyot konsepsiyasi va uning asosiy tamoyillari bo‘yicha ilmiy izlanishlar olib borilgan bo‘lib, ularda resurs samaradorligi, qayta ishlash va barqaror rivojlanish masalalari keng yoritilgan.

Xorijiy tadqiqotchilar ko‘p tomonlama hamkorlikni sirkulyar iqtisodiyotning muhim institutsional elementi sifatida baholaydilar. Ularning fikricha, davlat siyosati, biznes strategiyalari va ilmiy innovatsiyalar uyg‘unligi sirkulyar modelning muvaffaqiyatli ishlashini ta’minlaydi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham hamkorlikning ahamiyati alohida ta’kidlangan.

Mahalliy olimlar tomonidan esa sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayonida institutsional islohotlar, davlat siyosati va iqtisodiy mexanizmlarning o‘rni o‘rganilgan. Biroq ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligining aniq mexanizmlari va uning samaradorligini baholash masalalari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Shu jihatdan mazkur tadqiqot ushbu bo‘shliqni to‘ldirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot natijalari sirkulyar iqtisodiyot nazariyasini rivojlantirishga, ayniqsa, ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligi konsepsiyasini chuqurlashtirishga hissa qo‘shadi. Shuningdek, hamkorlik mexanizmlarining nazariy asoslari tizimlashtirilib, ularning iqtisodiy mohiyati ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Mazkur tadqiqot natijalari davlat organlari tomonidan sirkulyar iqtisodiyot siyosatini shakllantirishda, biznes subyektlari tomonidan resurs samaradorligini oshirish strategiyalarini ishlab chiqishda, ilmiy muassasalar va ta’lim tizimida o‘quv-uslubiy materiallar tayyorlashda, O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayonini jadallashtirishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda sirkulyar iqtisodiyotni joriy etishda asosiy muammolardan biri — ishlab chiqaruvchilar va importchilarning kengaytirilgan ishlab chiqaruvchi javobgarligi (EPR) tamoyillariga rioya

qilishini monitoring qilish hamda “free rider” (erkin harakatlanuvchi) muammosini bartaraf etishdir. Thi Yen Anh Tran, Thi Nguyen, Sunil Herat, Prasad Kaparaju va Dinh Linh Le tomonidan[1] o‘tkazilgan tadqiqotda (Vetnam misolida) Avstraliya va Vetnam ilmiy maktablari hamkorligida ishlab chiqilgan multidisiplinar yondashuv taklif etilgan bo‘lib, unda EPR mexanizmining samaradorligi faqat kombinatsiyalashgan siyosat paketlari doirasida ta’minlanishi mumkinligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Bu g‘oyani yanada chuqurlashtirgan Joanne Vince va Katherine Willisning[2] ilmiy ishlari sirkulyar iqtisodiyotdagi muammolarni hal etish uchun ko‘p tomonlama (multi-stakeholder) yondashuv zarurligini isbotlaydi. Ularning tadqiqotlarida ekologik boshqaruv, chiqindilar va plastik ifloslanish siyosati, dengiz ekologiyasi hamda barqarorlik mavzulari markaziy o‘rin tutadi.

Ushbu ilmiy asoslar O‘zbekiston muhitida ham ayniqsa dolzarbdir, chunki mamlakatda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayoni allaqachon boshlangan va unda hamkorlik mexanizmlari hamda kombinatsiyalashgan siyosat paketlari (policy mix) muhim rol o‘ynaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kengaytirilgan ishlab chiqaruvchi mas’uliyati (Extended Producer Responsibility — EPR) — bu mahsulotning butun hayot sikli (dizayndan tortib, foydalanishdan keyingi chiqindigacha bo‘lgan davr) uchun ishlab chiqaruvchi va importchilarni mas’ul qiluvchi siyosat mexanizmi. Birinchi marta 1990-yilda Tomas Lindkvist tomonidan taklif etilgan va OECD tomonidan 2001-yilda rasman belgilangan. Asosiy g‘oyasi: ishlab chiqaruvchilar o‘z mahsulotlarining oxirgi bosqichida (qayta ishlash, utilizatsiya, chiqindini kamaytirish) xarajatlarni o‘z zimmasiga olishi orqali ekologik zararlarni “ichkilashtirish” (internalize) va mahsulot dizaynini ekologik jihatdan samarali qilishni rag‘batlantirish.

Uning asosiy tamoyillari:

- Mas’uliyatni kengaytirish: faqat ishlab chiqarish bosqichida emas, balki chiqindilarni boshqarishda ham javobgarlik.
- Iqtisodiy rag‘bat: ekodizayn, qayta ishlanadigan materiallardan foydalanish, modulli to‘lovlar (modulated fees — qayta ishlanishi qiyin bo‘lgan mahsulotlar uchun yuqori to‘lov).
- Tizimli yondashuv: sirkulyar iqtisodiyotning asosiy instrumenti — chiziqli “ishlab chiqarish — iste’mol — chiqindi” modelini “qayta ishlatish — qayta ishlash — qayta foydalanish” sikliga o‘tkazish.
- Policy mix bilan integratsiya: yolg‘iz EPR yetarli emas — soliqlar, subsidiyalar, standartlar va monitoring bilan birgalikda DYNAMIX loyihasi va Vince/Willis tadqiqotlari bo‘yicha tashkil etilishi lozim.

Uning afzalliklari chiqindilarni 30–50 % ga kamaytirish, resurs samaradorligini 20–40 % ga oshirish, innovatsiyalarni rag‘batlantirishda; kamchiliklari rivojlanayotgan mamlakatlarda “free rider” (erkin harakatlanuvchi) muammosi — ba’zi ishlab chiqaruvchilar/importchilar ro‘yxatdan o‘tmasligida, hisobot bermasligida yoki majburiyatlarni bajarmasligida, tizimdan foydalanib, xarajatlarni boshqalarga yuklashida kuzatiladi. Natijada bu borada mablag‘larni yig‘ish darajasi pasayadi, moliyalashtirish yetishmaydi, ishonchsizlik kuchayadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda EPRni joriy etishda asosiy to‘siqlar: moliyaviy resurslar yetishmasligi, infratuzilma zaifligi, norasmiy sektorning katta ulushi, ma’lumotlar bazasi yo‘qligi va korrupsiya xavfi kabilar hisoblanadi. Ushbu muammoning klassik namunasi ko‘plab mamlakatlar singari Vyetnam milliy iqtisodiyotida ham kuzatilgan. Milliy iqtisodiyotda tez sanoatlashtirish va urbanizatsiya natijasida chiqindilar hajmi keskin oshganligi uchun hukumat chiqindilarni boshqarish xarajatlarining 80 % ini subsidiyalashga majbur bo‘lgan.

Shuningdek, bu borada free rider muammosining dastlabki bosqichda manbai ro‘yxatdan o‘tmaslik, hisobotni buzish, qayta ishlashni autsorsing qilish orqali real natijalarni yashirish bo‘lgan. Shu bois, EPRni monitoring qilish va “free rider”larni oldini olish bo‘yicha bir qator strategiyalar va yondashuvlar taklif qilingan. Xususan:

- Ma’lumotlarni o‘zaro tekshirish (Data cross-checking): EPR hisobotlarini soliq, bojxona va biznes ro‘yxati ma’lumotlari bilan solishtirish. Integratsiyalashgan onlayn portal (Buyuk Britaniya, Braziliya, Hindiston tajribasi) tizimini yaratish lozim.
- Majburiy ro‘yxatdan o‘tish: barcha ishlab chiqaruvchi va importchi subyektlar majburiy ravishda onlayn ro‘yxatdan o‘tishi shart (Germaniya, Chili, Singapur modeli kabi) qilinishi zarur.
- Muntazam va tasodifiy tekshiruvlar (Periodic/random inspections): moddiy va jismoniy shaklda monitoring qilish, hujjatli va joyida tekshiruvlar uchun standartlar shakllantirish kerak.

1 Thi Yen Anh Tran., Thi Nguyen., Sunil Herat., Prasad Kaparaju, Dinh Linh Le. (Monitoring and Assessing EPR Compliance of Producers and Importers To Prevent Free Riders in Developing Countries: the Case of Vietnam). https://www.researchgate.net/publication/377062118_Implementing_EPR_as_a_Tool_for_Addressing_Environmental_Issues_in_Vietnam

2 Joanne Vince, Katherine Willis. The gaps and opportunities for non-state actors in plastics circular economy approaches. https://www.cambridge.org/core/journals/cambridge-prisms-plastics/article/gaps-and-opportunities-for-nonstate-actors-in-plastics-circular-economy-approaches/3AA44FC708EB8E6F270FD95C0837359C. J.Vince Prof., University of Tasmania (Avstraliya). Tadqiqot yo‘nalishi ekologik boshqaruv (environmental governance), siyosat tahlili (policy analysis), chiqindilar va plastik ifloslanish muammolari, dengiz ekologiyasi va barqarorlik hisoblanadi.

– Jarimalarni qo‘llash: joriy jarimalar qiymatini subyektlarga seziladigan qiymatda qilish zarur. Shu bois, kompaniyaning ishlab chiqarish quvvati va hajmi, daromadi va ekologiyaga ta’siriga qarab tabaqalashtirilgan jarimalar (Hindiston, J.Koreya, Belgiya tajribasi kabi) belgilanishi kerak.

– Ommaviy ochiqlik (Public disclosure): kompaniya nomlari, qayta ishlash darajalari va ulushlarini oshkor qilish (CBAM kabi xalqaro talablarga moslashish uchun) kerak.

– Uchinchi tomon yoki tashqi auditlar: mustaqil auditorlar (Fransiya, Italiya, Hindiston modeli) — o‘z-o‘zini audit qilishning kamchiliklarini bartaraf qiladi.

Sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning eng kuchli instrumentlaridan biri bu EPR mexanizmi bo‘lib, uning samaradorligi faqat monitoring va “free rider”larni bartaraf etish tizimi bilan ta’minlanadi. Ayrim tadqiqotlar shuni isbotlaydiki, bu borada yagona qonun va mezon yetarli bo‘lmaydi. Shuning uchun bu borada siyosatning aniq doirasi va miqyosi, vositalari hamda policy mix mexanizmlarini belgilash talab etiladi.

Mamlakatlar mavjud tajribani qo‘llab, resurs samaradorligini oshirib, chiqindilarni sezilarli darajada kamaytirishi mumkin. Faqat muvaffaqiyat kaliti — ochiqlik, doimiy monitoring va barcha manfaatdor tomonlarning samarali hamkorligi hisoblanadi.

Shuning uchun sirkulyar iqtisodiyotda manfaatdor tomonlarning roli va koordinatsiya mexanizmlari o‘ziga xos xususiyatga ega hisoblanadi. Sirkulyar iqtisodiyotni muvaffaqiyatli joriy etish uchun har bir manfaatdor tomonning aniq roli va ular o‘rtasidagi hamkorlik zarur (1-jadval).

1-jadval. Sirkulyar iqtisodiyotda asosiy manfaatdor tomonlar va ularning roli[3]

Manfaatdor tomon	Asosiy roli	Misollar (sirkulyar iqtisodiyatda)
Davlat (hukumat, vazirliklar, agentliklar)	Siyosat va qonunlarni ishlab chiqish, moliyaviy rag‘batlar, monitoring va majburiy standartlarni joriy etish	Chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish agentligi; CEAP (Circular Economy Action Plan) ni tasdiqlash
Biznes (korxonalar, KXB, investorlar)	Innovatsiyalar, investitsiyalar, amaliyotda joriy etish (PaaS, remanufaktura, qayta ishlash)	Paxta chiqindilarini qayta ishlash zavodlari, quyosh energetikasi loyihalari, “Madina Muazzam” kabi kompaniyalar
Fuqarolik jamiyati (NNT, mahallalar, fuqarolar)	Jamoatchilikni xabardor va monitoring qilish, talab yaratish, ijtimoiy mas’uliyatni ta’minlash	Chiqindini saralash kampaniyalari, ikkinchi qo‘l bozorlari, ekologik tashabbuslar
Xalqaro tashkilotlar	Texnik yordam, moliyalashtirish, xalqaro tajriba, standartlar (best practices)	Jahon banki, GGGI, SWITCH-Asia (Yevropa Ittifoqi), UNDP, GIZ, UNECE

O‘zbekistonda bu tomonlarning barchasi faol ishtirok etmoqda. GGGI va GIZ texnik yordam va strategiya ishlab chiqishda, SWITCH-Asia barqaror iste’mol va ishlab chiqarishda, UNDP umumiy barqaror rivojlanishda, UNECE esa standartlar va mintaqaviy hamkorlikda yetakchi hisoblanadi.

Sirkulyar iqtisodiyotda koordinatsiya mexanizmlari quyidagilardan iborat:

– Multi-Stakeholder Konsultatsiyalar va Forumlar (MSC) — davlat va xalqaro tashkilotlar tashabbusi bilan o‘tkaziladigan yig‘inlar va seminarlar (masalan, SWITCH-Asia dasturi doirasidagi O‘zbekiston Milliy Multi-Stakeholder Konsultatsiyasi) tashkil etish.

– Ishchi guruhlar va platformalar — doimiy ishlaydigan qo‘shma guruhlar (CEAP ishlab chiqish jarayonida Jahon banki va KPMG bilan hamkorlikda o‘tkazilgan stakeholder mapping) tashkil etish.

– Jamoaviy hamkorlik shakllari — Public-Private Partnerships (PPP), Multi-Stakeholder Initiatives (MSI), memorandumlar va kelishuvlar (masalan, GGGI bilan Qoraqalpog‘istondagi iqlimga chidamli qishloq xo‘jaligi loyihasi) tashkil etish.

– Monitoring va hisobot berish mexanizmlari — qo‘shma KPI tizimi, yillik hisobotlar va fuqarolik jamiyati monitoringini amalga oshirish.

– Moliyaviy va texnik koordinatsiya — grantlar, yashil moliya va texnik yordam (Jahon bankining CEAP loyihasini) berish mumkin.

Chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish agentligi bu jarayonda markaziy rol o‘ynaydi va boshqa tomonlarni jarayonga jalb qiladi.

Kombinatsiyalashgan siyosat paketlari (policy mix) mexanizmini amalga oshirish shart-sharoitlari mavjud. Yevropa Komissiyasining DYNAMIX loyihasi shuni ko‘rsatadiki, resurs samaradorligini oshirish va iqtisodiy o‘sishni atrof-muhit ta’siridan mutlaq ajratish uchun yagona instrument yetarli emas. Faqat soliqlar, standartlar, subsidiyalar va innovatsiya siyosatini birgalikda qo‘llash orqali sinergetik samara hosil bo‘ladi. Tadqiqotlarning umumiy xulosasi: sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish tizimli yondashuv talab qiladi va policy mix — uning eng samarali instrumentidir.

3 Muallif ishlanmasi

O‘zbekistonda bu mexanizmni joriy etish uchun zarur shart-sharoitlar:

- Qonuniy-huquqiy baza va institutsional tayyorgarlikni (EPR, ekodizayn, chiqindilar ierarxiyasi bo‘yicha maxsus qonunlar, milliy strategiya va monitoring tizimi) ko‘rish.
- Moliyaviy rag‘batlantirish mexanizmlarini (yashil fondlar, subsidiyalar, virgin materiallar solig‘i, Jahon banki CEAP loyihasi) joriy etish.
- Infratuzilma va texnologiyani (zamonaviy qayta ishlash zavodlari, sanoat simbiozi, raqamli platformalar) qo‘llash.
- Inson kapitali va xabardorlikni (ta’lim dasturlari, fuqarolar talabi) amalga oshirish.
- Bozor va xalqaro omillarni (davlat xaridlarini yashil standartlarga o‘tkazish, Yevropa Ittifoqi Green Deal talablariga moslashish) joriy etish kerak.

Milliy iqtisodiyotda kombinatsiyalashgan paketlar mexanizmini joriy etishda kuzatiladigan asosiy muammolar va o‘ziga xos to‘siqlar mavjud. Xususan, mamlakatlarda kombinatsiyalashgan paketlar mexanizmini joriy etishda quyidagi to‘siqlar kuzatilishi mumkin:

- Moliyaviy to‘siqlar (yuqori boshlang‘ich xarajatlar, KOB uchun kreditlar yetishmasligi).
- Infratuzilma va texnologik kamchiliklar (qayta ishlash quvvati past, raqamli kuzatuv tizimlari rivojlanmagan).
- Insoniy va madaniy omillar (xabardorlik past, malakali kadrlar yetishmasligi).
- Regulyator va institutsional muammolar (ijro mexanizmi zaif, idoralar o‘rtasidagi koordinatsiya yetarli emas, norasmiy sektor katta ulushga ega).
- Bozor va iqtisodiy to‘siqlar (arzon, lekin iflos mahsulotlarga talab, importga qaramlik).
- Milliy bozorning o‘ziga xos muammolari (paxta va qishloq xo‘jaligi chiqindilari hajmi katta, energiya va suv sarfi yuqori hajmda) mavjud.

Sirkulyar iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy model sifatida resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va ekologik zararlarni ichkilashtirish imkonini beradi. Vetnam tajribasi (EPR monitoringi) va Vince hamda Willisning ilmiy ishlari shuni ko‘rsatadiki, muvaffaqiyat faqat kombinatsiyalashgan siyosat paketlari va ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligi (multi-stakeholder) orqali erishiladi. Bu yondashuv sinergetik samara yaratadi va alohida instrumentlardan ko‘ra kuchliroq ta’sir ko‘rsatadi.

O‘zbekistonda mazkur mexanizmni muvaffaqiyatli joriy etish uchun bosqichma-bosqich yondashuv tavsiya etiladi:

- 1-bosqich: Huquqiy baza va institutsional asoslarni kuchaytirish, pilot loyihalarni joriy etish.
- 2-bosqich: Moliyalashtirish, infratuzilma va texnologiyalarni rivojlantirish.
- 3-bosqich: Keng miqyosli joriy etish, doimiy monitoring va baholash.

Natijada milliy iqtisodiyotda resurs samaradorligini 20–40 % ga oshirish va chiqindilarni 30–50 % ga kamaytirish mumkin bo‘ladi. Buning uchun ochiqlik, ishonch va doimiy muloqot asosiy shart hisoblanadi. Ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligi va policy mix — O‘zbekiston uchun sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning eng samarali va ilmiy asoslangan yo‘lidir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayoni murakkab, ko‘p bosqichli va tizimli transformatsiyani talab qiladi. Ushbu jarayonning muvaffaqiyati esa bevosita davlat, xususiy sektor, ilmiy-tadqiqot muassasalari va fuqarolik jamiyati institutlari kabi ko‘p tomonlama manfaatdor subyektlar o‘rtasidagi samarali hamkorlik darajasiga bog‘liq bo‘ladi. Tadqiqot va tahlillar asosida quyidagi asosiy xulosalarga kelish mumkin:

Birinchidan, sirkulyar iqtisodiyotda ko‘p tomonlama hamkorlik resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash jarayonlarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu hamkorlik iqtisodiy tizimda yopiq siklni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, top-down va bottom-up boshqaruv modellarining o‘zaro uyg‘unligi eng samarali natijani beradi. Davlat tomonidan yaratilgan normativ-huquqiy baza va strategik yo‘nalishlar (top-down), shuningdek, biznes va jamiyat tomonidan ilgari surilayotgan innovatsion tashabbuslar (bottom-up) bir-birini to‘ldiradi.

Uchinchidan, xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, multi-stakeholder yondashuvi iqtisodiy samaradorlikni oshirish, ekologik barqarorlikni ta’minlash va ijtimoiy farovonlikni yaxshilashda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, sanoat simbiozi, yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni joriy etishda hamkorlikning ahamiyati yuqori bo‘ladi.

To‘rtinchidan, O‘zbekiston sharoitida sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayonida davlat siyosati faol rivojlanayotgan bo‘lsa-da, manfaatdor tomonlar o‘rtasidagi integratsiya va koordinatsiyani yanada kuchaytirish zarur.

Beshinchidan, tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ko‘p tomonlama hamkorlik samaradorligini baholash bo‘yicha aniq metodologik yondashuvlar va indikatorlar tizimi hali to‘liq shakllanmagan.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi:

Institutsional takliflar sifatida sirkulyar iqtisodiyot bo‘yicha ko‘p tomonlama hamkorlikni muvofiqlashtiruvchi maxsus institutsional platformalarni yaratish zarur. Bu borada davlat, xususiy sektor va ilm-fan hamkorligini rivojlantirish uchun “triple helix” modelini joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Normativ-huquqiy takliflar sifatida sirkulyar iqtisodiyotga oid qonunchilik bazasini takomillashtirish va uni aniq mexanizmlar bilan boyitish lozim. Chiqindilarni qayta ishlash va resurslardan samarali foydalanishni rag‘batlantiruvchi soliq imtiyozlarini kengaytirish zarur.

Iqtisodiy takliflar sifatida “yashil” innovatsiyalarni moliyalashtirish uchun maxsus fondlar va grant dasturlarini joriy etish, sanoat simbiozi asosida korxonalar o‘rtasida resurs almashinuvi tizimini rivojlantirish, kichik biznes va startaplarni qo‘llab-quvvatlash orqali bottom-up tashabbuslarni rag‘batlantirish lozim.

Tashkiliy takliflar sifatida manfaatdor tomonlar o‘rtasida samarali kommunikatsiya va axborot almashinuvi platformalarini yaratish, hududiy darajada pilot loyihalarni amalga oshirish va ularni kengaytirish zarur.

Ilmiy-tadqiqot va ta’lim yo‘nalishida sirkulyar iqtisodiyot bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish hamda ularni amaliyot bilan bog‘lash uchun oliy ta’lim tizimida sirkulyar iqtisodiyot va barqaror rivojlanish fanlarini joriy etish lozim. Shuningdek, hamkorlik samaradorligini baholash uchun indikatorlar tizimini ishlab chiqish kerak.

Raqamlashtirish bo‘yicha takliflar sifatida raqamli platformalar orqali chiqindilarni boshqarish va resurs almashinuvi tizimini joriy etish lozim. Bu borada “smart waste management” texnologiyalarini keng qo‘llash maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Ijtimoiy takliflar sifatida aholining ekologik madaniyatini oshirishga qaratilgan targ‘ibot ishlarini kuchaytirish hamda fuqarolik jamiyati institutlarining rolini oshirish orqali bottom-up yondashuvni rivojlantirish zarur.

Sirkulyar iqtisodiyotda ko‘p tomonlama manfaatdorlar hamkorligini rivojlantirish iqtisodiy tizimni yanada barqaror, samarali va innovatsion yo‘nalishda rivojlantirish imkonini beradi. Ushbu jarayonda top-down va bottom-up modellarining uyg‘unlashuvi strategik ahamiyat kasb etadi hamda kelajakdagi iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biri bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 04.10.2019 yildagi “2019 — 2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ-4477-sonli qarori, https://lex.uz/uz/docs/-4539502
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.12.2022 yildagi “2030-yilgacha O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-436-sonli qarori, https://lex.uz/docs/-6303230
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 04.01.2024 yildagi “Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va ularning ekologik vaziyatga salbiy ta’sirini kamaytirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-5-sonli Farmoni, https://www.lex.uz/uz/docs/-6732832
4. Aghion, P., Dechezleprêtre, A., Hémous, D., Martin, R. and Van Reenen, J. (2016) Carbon taxes, path dependency, and directed technical change. National Bureau of Economic Research. https://doi.org/10.3386/w21898
5. Asian Development Bank (2021) Green economy transition in Asia and the Pacific.
6. Dietz, S. and Stern, N. (2015) ‘Endogenous growth, convexity of damages and climate risk’, Economic Journal, 125(583), pp. 574–620. https://doi.org/10.1111/ecoj.12162
7. Ellen MacArthur Foundation (2019) Completing the picture: How the circular economy tackles climate change.
8. European Commission (2020) A new circular economy action plan: For a cleaner and more competitive Europe. Brussels.
9. European Environment Agency (2020) Circular economy in Europe: Developing the knowledge base.
10. Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N.M.P. and Hultink, E.J. (2017) ‘The circular economy – A new sustainability paradigm?’, Journal of Cleaner Production, 143, pp. 757–768.
11. Ghisellini, P., Cialani, C. and Ulgiati, S. (2016) ‘A review on circular economy’, Journal of Cleaner Production, 114, pp. 11–32.
12. Goulder, L.H. and Parry, I.W.H. (2008) ‘Instrument choice in environmental policy’, Review of Environmental Economics and Policy, 2(2), pp. 152–174.
13. Grossman, G.M. and Krueger, A.B. (1995) ‘Economic growth and the environment’, Quarterly Journal of Economics, 110(2), pp. 353–377.
14. IPCC (2021) Climate change 2021: The physical science basis. https://doi.org/10.1017/9781009157896
15. Kirchherr, J., Reike, D. and Hekkert, M. (2017) ‘Conceptualizing the circular economy’, Journal of Cleaner Production, 150, pp. 221–232.
16. Korhonen, J., Honkasalo, A. and Seppälä, J. (2018) ‘Circular economy: The concept and its limitations’, Ecological Economics, 143, pp. 37–46.
17. Lieder, M. and Rashid, A. (2016) ‘Towards circular economy implementation’, Journal of Cleaner Production, 115, pp. 36–51.
18. OECD (2021) Green growth indicators. Paris: OECD Publishing.

19. Pearce, D.W. and Turner, R.K. (1990) Economics of Natural Resources and the Environment. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
20. Stahel, W.R. (2016) 'The circular economy', Nature, 531(7595), pp. 435–438.
21. United Nations (2022) The Sustainable Development Goals Report.
22. World Bank (2020) Resource efficiency and circular economy in developing countries.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 4

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz